

Ymchwil i weithrediad cynnar y Cwricwlwm i Gymru: adroddiad Cam 2

Crynodeb gweithredol

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau'r ail gam (Cam 2) o ymchwil ansoddol ymhlith 62 o uwch arweinwyr ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion a gyflawnwyd gan gwmni Ymchwil Arad a'r Brifysgol Agored yng Nghymru. Nod yr ymchwil hon oedd cynnal dau gam o ymchwil ansoddol yn ystod blwyddyn academiaidd 2022/23 er mwyn deall sut roedd diwygiadau'r cwricwlwm a'r dulliau asesu yn gweithio i ymarferwyr a dysgwyr mewn ysgolion a lleoliadau, a'r ffactorau a oedd yn rhwystro ac yn hwyluso gweithredu llwyddiannus.
- 1.2 Mae'r adroddiad hwn yn dilyn ymlaen o'r [adroddiad Cam 1](#), a gyflwynodd ganfyddiadau o'r set gyntaf o gyfweiliadau ag uwch arweinwyr.¹ Yn ogystal â chyflwyno canfyddiadau o gyfweiliadau dilynol ag uwch arweinwyr, mae hefyd yn cyflwyno tystiolaeth o waith maes gyda grwpiau o ddysgwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, gan amlinellu eu profiadau o weithredu'r cwricwlwm yn ystod blwyddyn academiaidd 2022/23.

2. Y fethodoleg a'r gwaith dadansoddi

- 2.1 Roedd cam cyntaf yr ymchwil ('Cam 1') yn cynnwys cyfweiliadau â 64 o uwch arweinwyr mewn ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion a oedd yn gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru yn ystod 2022/23 yn ogystal â chwe grŵp ffocws a oedd yn cynnwys cyfanswm o 30 o ddysgwyr. Yn ystod Cam 2, roedd y tîm ymchwil wedi ceisio cyfweild cynifer â phosibl o'r uwch arweinwyr hynny a gyfweildwyd yn ystod y cam cyntaf. Mae canfyddiadau'r adroddiad hwn wedi'u seilio ar y canlynol:
 - Cyfweiliadau â 62 o uwch arweinwyr mewn ysgolion a lleoliadau a oedd yn gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru yn ystod 2022/23 (roedd 56 o'r rhain wedi'u

¹ [Ymchwil gydag ysgolion ar weithrediad cynnar y Cwricwlwm i Gymru: Adroddiad Cam 1](#) (Llywodraeth Cymru, Ebrill 2023)

cyfweld hefyd yn ystod Cam 1; roedd chwe uwch arweinydd wedi'u recriwtio o'r newydd);

- Cyfweliadau â 12 uwch arweinydd mewn ysgolion uwchradd a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023;
- Naw grŵp ffocws a oedd yn cynnwys cyfanswm o 54 o ddysgwyr.

- 2.2 Recriwtiwyd samplau bwriadus o uwch arweinwyr i sicrhau bod pob rhanbarth wedi'i gynnwys ac amrywiaeth o leoliadau a ddynodwyd yn ôl y math o leoliad ac yn ôl y cyfrwng iaith.
- 2.3 Mae'n bwysig cydnabod y risg o duedd wrth ddewis y sampl o ysgolion a gymerodd ran yn yr ymchwil. Lle'r oedd lleoliadau wedi gwneud mwy o gynnydd na'i gilydd yn eu gweithgareddau paratoi, gallent fod yn fwy tebygol o gytuno i gyfrannu i'r astudiaeth. Mae disgrifiad o'r fethodoleg yn Adran 2 o'r adroddiad llawn.

3. Cynnydd ar weithredu'r cwricwlwm newydd

- 3.1 Roedd yr adroddiad Cam 1 wedi canfod bod y rhan fwyaf o uwch arweinwyr yn fodlon ar y cynnydd a wnaethant hyd hynny ar ddylunio a gweithredu eu cwricwlwm. Nododd uwch arweinwyr fod ymarferwyr yn ymgymryd fwyfwy â chyfrifoldeb a pherchnogaeth ar gyfer gweithredu'r cwricwlwm. Dywedodd cyfweleion fod ffocws cynyddol ar addysgeg a gweithgarwch cydweithredol mewn ysgolion a lleoliadau ac ar draws clystyrau. Roedd uwch arweinwyr hefyd wedi nodi bod y broses o ddylunio a gweithredu eu cwricwlwm wedi creu heriau o ran capasiti ac amser staff.
- 3.2 Yn ystod Cam 2, dywedodd uwch arweinwyr fod cynnydd da yn parhau ar weithredu'r cwricwlwm newydd. Roedd datblygiadau a nodwyd yn ystod cyfweliadau Cam 1 wedi symud ymlaen mewn nifer o ysgolion a lleoliadau, ac roedd uwch arweinwyr yn fodlon at ei gilydd ar y newidiadau a gafwyd ers iddynt ddechrau gweithredu.
- 3.3 Mewn lleiafrif o achosion, nododd uwch arweinwyr eu bod yn ei chael yn anodd symud ymlaen, a bod y cynnydd wedi bod yn arafach na'r disgwyl. Dywedodd yr uwch arweinwyr hyn eu bod yn teimlo eu bod wedi'u llethu gan raddau a chymhlethdod y diwygiadau.
- 3.4 Nododd uwch arweinwyr fod y broses o weithredu newidiadau o dan y Cwricwlwm i Gymru yn un ailadroddus, a bod angen monitro, adolygu ac ailddylunio drwy'r amser. Sylw cyffredin gan uwch arweinwyr oedd eu bod yn cynnal adolygiadau ac archwiliadau o'u cynlluniau cwricwlwm yn rheolaidd.
- 3.5 Dywedodd lleiafrif o uwch arweinwyr fod rhai aelodau staff yn amharod i droi oddi wrth fframweithiau a systemau sefydledig, yn enwedig mewn meysydd fel asesu. Yn yr achosion hyn, nododd uwch arweinwyr fod angen mwy o amser a chefnogaeth i feithrin hyder a gwybodaeth yr aelodau staff hyn.
- 3.6 Yn gyffredinol, nododd uwch arweinwyr eu bod yn cymryd rhan mewn clystyrau ysgolion a lleoliadau cadarn lle'r oedd perthynas waith effeithiol a bod y rhain yn darparu arweiniad, sicrwydd a chyfleoedd i gydweithio. Ar y cyfan, roedd yn ymddangos bod y perthnasoedd mewn clystyrau yn rhai cadarn a'u bod wedi datblygu ers siarad ag uwch arweinwyr yng Ngham 1. Er hynny, roedd gwahaniaethau yn natur y cydweithio mewn clystyrau ac yn y graddau roedd clystyrau wedi integreiddio a datblygu dulliau ar y cyd.

3.7 Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 wedi penderfynu gohirio ei gyflwyno er mwyn treulio mwy o amser yn treialu a mireinio agweddau ar eu cwricwlwm newydd. Dywedodd rhai fod ffactorau fel effaith y pandemig, arolygiadau ysgol a newidiadau diweddar ymysg arweinwyr ysgol wedi dylanwadu ar eu penderfyniad. Roedd y rhan fwyaf ohonynt yn credu eu bod yn gwneud cynnydd da ar eu paratoadau ar gyfer cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru, er bod yr ysgolion hyn wedi nodi pryderon ynghylch natur cymwysterau TGAU diwygiedig a'u cysondeb â'r Cwricwlwm i Gymru.

4. Gyrfaoedd a phrofiadau sy'n gysylltiedig â byd gwaith (Gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith)

4.1 Nododd rhai uwch arweinwyr eu bod ar gam cymharol gynnar wrth weithredu thema gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith yn eu cwricwlwm a bod hyn yn faes newydd i'w hysgol neu leoliad. Dywedodd yr uwch arweinwyr hyn fod arnynt angen mwy o gymorth i weithredu thema gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith. Nododd uwch arweinwyr fod elfennau eraill yn eu cwricwlwm wedi cael blaenoriaeth yn hytrach na themâu trawsbynciol fel gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith.

4.2 Roedd uwch arweinwyr wedi nodi'r cysylltiadau roedd eu hysgol neu leoliad wedi'u ffurfio â chyflogwyr a sefydliadau lleol i'w helpu i weithredu thema gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith. Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd wedi disgrifio eu hymdrechion i integreiddio'r profiadau hyn yng ngweithgareddau, themâu neu brosiectau eu cwricwlwm.

4.3 Roedd uwch arweinwyr wedi rhoi pwyslais ar gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith fel ffordd i gynyddu dyheadau dysgwyr drwy eu galluogi i ystyried cyfleoedd gyrfa y gallent fod yn anymwybodol ohonynt. Dywedodd uwch arweinwyr fod perthynas waith effeithiol rhwng eu hysgol neu leoliad a Gyrfa Cymru a bod hyn yn werthfawr wrth hyrwyddo thema gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith.

5. Y Gymraeg

5.1 Gan ategu'r farn a fynegwyd yn ystod cyfweiliadau Cam 1, roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg (yn cynnwys ysgolion dwy iaith) wedi nodi bod y pandemig wedi effeithio ar yr hyder a'r gallu sydd gan ddysgwyr i ddefnyddio'r Gymraeg. Teimlwyd yn benodol fod hyn yn her i ddysgwyr nad oeddent yn siarad Cymraeg gartref. Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg hefyd wedi nodi eu bod yn parhau i wynebu heriau wrth recriwtio a chadw staff a oedd yn gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

5.2 Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion cyfrwng Saesneg wedi nodi bod cynnydd yn cael ei wneud ar ddefnyddio'r Gymraeg yn achlysurol yn eu hysgol a'u bod yn canolbwyntio ar hyrwyddo hyn ymhellach yn yr ystafell ddosbarth ac amgylchedd ehangach yr ysgol. Mynegwyd barn gadarnhaol gan uwch arweinwyr am y Siarter Iaith fel fframwaith i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn eu hysgol neu leoliad.²

5.3 Nododd uwch arweinwyr mewn ysgolion cyfrwng Saesneg eu bod yn profi anawsterau wrth lenwi swyddi gwag ar gyfer staff sy'n siarad Cymraeg a'r rheini sydd wedi cymhwyso i addysgu'r Gymraeg fel pwnc. Dywedodd rhai uwch arweinwyr fod prinder staff sydd â

² [Fframwaith Siarter Iaith: Canllaw cychwynnol i ysgolion](#)

sgiliau iaith Gymraeg yn golygu eu bod yn wynebu heriau wrth gwrdd â'r disgwyliadau sylweddol yn y Cwricwlwm i Gymru o ran dysgu ac addysgu'r Gymraeg.

- 5.4 Mewn ysgolion a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023, nododd uwch arweinwyr fod mwy o sylw yn cael ei roi i hanes a diwylliant Cymru ar draws y cwricwlwm, ac i hyrwyddo gwerth y Gymraeg fel sgil ymysg dysgwyr a rhieni.

6. Hanes Pobl Dduon, Asiaidd ac Ethnig Lleiafrifol

- 6.1 Roedd uwch arweinwyr yn croesawu'r ffaith bod Hanes Pobl Dduon, Asiaidd ac Ethnig Lleiafrifol wedi'i gynnwys fel elfen orfodol yn y Cwricwlwm i Gymru. Er hynny, roedd cryn amrywiad yn y cynnydd a nodwyd ganddynt yn y maes hwn rhwng ysgolion a lleoliadau: dywedodd rhai ei fod yn ddyddiau cynnar yn natblygiad yr agwedd hon o'r cwricwlwm, tra oedd eraill wedi dweud nad oedd y maes hwn yn un newydd iddynt.
- 6.2 Yn achos uwch arweinwyr a oedd wedi dechrau ymdrin â Hanes Pobl Dduon, Asiaidd ac Ethnig Lleiafrifol, roeddent wedi cyflawni'r gwaith cychwynnol ar gyfer cynllunio a darparu ond yn teimlo bod angen rhoi mwy o sylw i hyn yn ystod y flwyddyn ysgol ddilynol. Lle'r oedd ysgolion a lleoliadau wedi gwneud mwy o gynnydd ar yr agwedd hon o'r cwricwlwm, roedd nifer ohonynt wedi'u lleoli mewn ardaloedd mwy amrywiol ac roedd ganddynt hanes o edrych ar amrywiaeth o fewn y cwricwlwm cyn bod sôn am y Cwricwlwm i Gymru. Nododd uwch arweinwyr ei bod yn bwysig archwilio'r cwricwlwm i sicrhau ei fod yn adlewyrchu amrywiaeth eu dysgwyr.
- 6.3 Roedd nifer o uwch arweinwyr wedi nodi bod lefel y wybodaeth a hyder ymysg staff yn isel yn y rhan hon o'r cwricwlwm, yn enwedig lle'r oedd lefelau isel o amrywiaeth ymysg y dysgwyr a/neu'r staff addysgu. Roedd nifer o uwch arweinwyr wedi dod i gysylltiad ag arbenigwyr allanol fel DARPL³ er mwyn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth staff.
- 6.4 Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 wedi nodi problemau a phryderon a oedd yn debyg i'r rheini a nodwyd gan y rhai sydd eisoes yn gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru, a rhai wedi mynegi awydd am gael mwy o hyfforddiant ac enghreifftiau o arferion da.

7. Cynnydd

- 7.1 Yn ystod Cam 1, roedd uwch arweinwyr wedi dweud eu bod yn gweithio ar draws eu hysgolion a lleoliadau ac mewn clystyrau i ddatblygu cyd-ddealltwriaeth o gynnydd ac i ddatblygu fframweithiau cynnydd (neu fapiau cynnydd) newydd. Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yn cydnabod bod mwy o bwyslais yn cael ei roi ar gynnydd y dysgwr unigol wrth iddynt feddwl a chynllunio ar gyfer cynnydd. Roedd ysgolion wedi mynegi pryderon neu nodi heriau mewn perthynas â nifer o agweddau sy'n gysylltiedig â chynnydd, yn enwedig y canfyddiad o'r perygl o weld gwahaniaethau wrth i ysgolion a chlystyrau fabwysiadu dulliau gwahanol o gofnodi ac adrodd ar gynnydd.
- 7.2 Yn ystod cyfweiliadau Cam 2, roedd uwch arweinwyr wedi nodi bod ysgolion a lleoliadau yn parhau i ddatblygu eu dulliau o ymdrin â chynnydd. Dros gyfnod y flwyddyn academiaidd, mae ysgolion a lleoliadau wedi parhau i fireinio dulliau o gofnodi cynnydd ac adrodd ar gynnydd y dysgwr. Mae ysgolion a lleoliadau yn cydweithio mewn clystyrau i ddatblygu a mireinio ymhellach eu dulliau o gefnogi cynnydd y dysgwr. Mae rhai clystyrau yn gweithredu fesul cam, gan ganolbwyntio ar Feysydd penodol er mwyn datblygu ffordd o

³ [DARPL – Dysgu Proffesiynol Amrywiaeth a Gwrth-hiliol](#)

weithio a all fod yn sail i ffordd o weithio i'w mabwysiadu gan dimau neu grwpiau mewn Meysydd eraill.

- 7.3 Roedd uwch arweinwyr wedi disgrifio modelau cynnydd a ddefnyddir i dracio datblygiad a chynnydd y dysgwr. Roedd y camau cynnydd yn darparu fframwaith eang ar gyfer cynllunio cynnydd mewn nifer o ysgolion a lleoliadau, ac roedd modelau wedi'u trefnu'n aml ar sail Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig, a'u cysylltu â disgrifiadau dysgu.⁴
- 7.4 Gan adlewyrchu sylwadau tebyg a gyflwynwyd yn ystod Cam 1, roedd rhai uwch arweinwyr wedi nodi bod cynnydd wrth ddysgu yn rhan annatod o ddyluniad y cwricwlwm. Nododd nifer o uwch arweinwyr fod cynnydd 'wedi'i ymgorffori' yn y cam dylunio, a'i fod wedi'i seilio ar egwyddorion cynnydd. Nododd uwch arweinwyr fod cynnwys y cwricwlwm wedi mynd yn fwy cyfyng mewn rhai Meysydd, a bod pwyslais ar ddatblygu gwybodaeth ddyfnach (a chofio gwybodaeth) a chymhwyso dysgu a sgiliau dros amser ac mewn gwahanol gyd-destunau.
- 7.5 Nododd uwch arweinwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd fod dulliau o ymdrin â chynnydd yn canolbwyntio ar y dysgwr i fwy o raddau a'u bod yn galw am gymell dysgwyr i fyfyrion ar eu cynnydd mewn ffyrdd newydd.
- 7.6 Dywedodd uwch arweinwyr eu bod wedi gwerthfawrogi'r cymorth allanol a ddarparwyd i'w helpu i ffurfio eu dulliau o ymdrin â chynnydd. Mae hyn yn cynnwys cymryd rhan mewn prosiectau cenedlaethol (e.e. prosiect [Camau i'r Dyfodol](#) Llywodraeth Cymru), a chymorth gan awdurdodau lleol, consortia rhanbarthol ac arbenigwyr eraill.
- 7.7 Roedd uwch arweinwyr wedi nodi rhai pryderon neu heriau a oedd yn codi wrth iddynt barhau i ddatblygu eu dulliau o ymdrin â chynnydd, yn cynnwys: gwahanol ddehongliadau o gamau cynnydd rhwng ysgolion; bod diffyg data meintiol yn ei gwneud yn anodd deall cynnydd y dysgwr unigol; bod rhai ysgolion wedi neidio ymlaen i'r cam gweithredu mewn perthynas â chynnydd heb fynd ati i gynllunio a meddwl yn strategol mewn ffordd drwyadl ar lefel yr ysgol gyfan.
- 7.8 Nododd rhai uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd fod pryder ymysg athrawon (a rhai rhieni) ynghylch troi oddi wrth lefelau a mabwysiadu dull o weithredu nad yw'n rhoi arwydd clir o gyrhaeddiad, neu o safon gwaith y dysgwyr o'i chymharu â graddau TGAU disgwyliedig, er enghraifft.
- 7.9 Roedd uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd sy'n paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 wedi dweud eu bod yn datblygu eu dulliau o ymdrin â chynnydd, ond roedd nifer bach ar gam cynnar wrth gynllunio ac yn ansicr am eu dull o weithredu. Roedd uwch arweinwyr yn ystyried sut i sicrhau bod cydbwysedd rhwng adrodd ar gynnydd i rieni a hefyd cynnwys rhyw fath o fesur o gyrhaeddiad tebygol y disgybl yn y dyfodol.

8. Asesu

- 8.1 Roedd uwch arweinwyr a gyfwelwyd yn ystod Cam 1 wedi adrodd bod cynnydd wedi'i wneud ar ddatblygu dulliau asesu newydd, a bod mwy o sylw yn cael ei roi i asesu ffurfiannol o ddydd i ddydd. Defnyddid asesu ffurfiannol ar gyfer cynllunio a dynodi dulliau addysgu gwahaniaethol sy'n ymateb i anghenion y dysgwr unigol. Roedd nifer o uwch arweinwyr wedi nodi bod gostyngiad cyffredinol ym maint yr asesu ffurfiol yn ystod y flwyddyn ysgol. Er hynny, roeddent yn parhau i ddefnyddio'r asesiadau personol cenedlaethol gorfodol i fesur cynnydd dysgwyr mewn darllen a rhifedd. Nododd nifer o

⁴ [Y Cod Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig](#)

uwch arweinwyr eu bod yn teimlo'n ansicr ac yn bryderus ynghylch y data asesu y bydd gofyn iddynt eu darparu o dan drefniadau atebolrwydd yn y dyfodol.

- 8.2 Yn ystod Cam 2, roedd uwch arweinwyr wedi nodi eu bod yn parhau i wneud cynnydd ar ddatblygu eu dulliau asesu, a bod mwy o sylw yn cael ei roi i asesu ffurfiannol. Nododd uwch arweinwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd fod asesu'n digwydd yn barhaus drwy aseiniadau a gwaith cwrs. Roeddent wedi nodi hefyd fod athrawon yn cymryd rhan mewn mwy o drafodaethau proffesiynol (mewn timau Maes neu mewn grwpiau eraill) ynghylch beth mae'r deilliannau o asesiadau ffurfiannol yn dangos am y cynnydd a wneir gan ddysgwyr.
- 8.3 Gan adleisio safbwyntiau a fynegwyd yn ystod Cam 1, cafwyd sylwadau gan uwch arweinwyr am y newid sydd ei angen yn y ffordd o feddwl ac ymagwedd er mwyn dylunio a gweithredu dulliau asesu newydd. Nododd uwch arweinwyr eu bod wedi parhau i sylwi ar gynnydd mewn hyder ymysg athrawon wrth ddefnyddio asesu ffurfiannol; roedd hyn yn cael ei ategu drwy ddysgu proffesiynol.
- 8.4 Mae ysgolion a lleoliadau yn parhau i ddefnyddio offer allanol i'w helpu i asesu ac i ddeall ble mae cohort penodol wedi cyrraedd, a hynny ochr yn ochr yn aml â dulliau asesu ffurfiannol o fewn yr ysgol.
- 8.5 Gan adlewyrchu safbwyntiau a fynegwyd yn ystod Cam 1 o'r ymchwil, roedd uwch arweinwyr wedi ailddatgan bod angen gwaith ac amser sylweddol o hyd i fireinio eu trefniadau asesu a'u datblygu ymhellach. Nododd nifer o gyfweleion eu bod yn teimlo eu bod yn parhau i dreialu dulliau newydd a'u bod yn ansicr o hyd ynghylch a ydynt yn addas i'w diben. Mae ansicrwydd yn parhau ymysg rhai uwch arweinwyr ynghylch sut i asesu agweddau penodol o fframwaith y Cwricwlwm i Gymru.
- 8.6 Nododd uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 eu bod yn cynnal mwy o asesu ffurfiannol ar gyfer dysgu, gan dreialu dulliau newydd mewn un neu ragor o Feysydd a chynnwys dysgwyr yn y broses asesu. Roedd rhai uwch arweinwyr yn petruso rhag troi oddi wrth ddulliau asesu cenedlaethol safonedig cyn cael mwy o sicrwydd ynghylch trefniadau atebolrwydd.

9. Tegwch a chynwysoldeb

- 9.1 Yn ystod Cam 1, roedd uwch arweinwyr wedi pwysleisio bod tegwch wedi bod yn destun sylw pwysig erioed yn eu hysgol neu leoliad, ond eu bod bellach yn canolbwyntio ar y dysgwr i fwy o raddau wrth ddylunio'r cwricwlwm, gyda'r hyblygrwydd sydd ei angen i addasu cymorth yn unol â hynny. Roedd mwy o sylw'n cael ei roi i'r defnydd o lais y dysgwr wrth ddatblygu'r cwricwlwm. Nododd uwch arweinwyr ei bod yn bwysig bod yn gynhwysol a chwrdd â'r gofynion sydd yn y [Cod ADY](#), gan ddweud bod y Cwricwlwm i Gymru yn eu galluogi i hyrwyddo a chanolbwyntio ar gynwysoldeb.
- 9.2 Roedd uwch arweinwyr wedi rhoi pwyslais eto ar bwyntiau a godwyd yn ystod cyfweiliadau Cam 1 ynghylch y pwysigrwydd o gael cwricwlwm sy'n seiliedig ar ddibenion ac yn canolbwyntio ar y dysgwr. Roedd hyn yn cynnwys mewnbwn parhaus gan lais y dysgwr, ac roedd nifer o uwch arweinwyr wedi nodi bod hyn yn elfen gryf yn eu hysgol neu leoliad. Roeddent hefyd yn croesawu'r ffaith bod y trefniadau newydd yn eu galluogi i fod yn hyblyg ac ymatebol, a chael eu harwain gan ddysgwyr.
- 9.3 Cyfeiriodd uwch arweinwyr at amrywiaeth o fentrau penodol a ddarperir mewn ysgolion a lleoliadau i sicrhau tegwch a chynwysoldeb. Mewn rhai achosion, mae'r gweithgareddau hyn yn galw am staffio ac adnoddau ychwanegol.

- 9.4 Nododd uwch arweinwyr fod pwysau ar gyllid yn destun pryder a oedd yn tanseilio gallu ysgolion a lleoliadau i sicrhau arlwy dysgu teg i ddisgyblion o bob gallu. Roedd uwch arweinwyr wedi tynnu sylw at anawsterau o ran darparu lefelau staffio digonol i gwrdd ag anghenion dysgwyr, nid yn unig mewn perthynas â dysgwyr sydd ag angen cymorth mwy penodedig, ond hefyd o ran y gallu i gynnig her i'r disgyblion mwyaf galluog. Nododd uwch arweinwyr fod yr heriau hyn yn codi hefyd yng nghyd-destun yr angen i gwrdd â disgwyliadau o ganlyniad i ddiwygiadau'r system ADY. Er bod uwch arweinwyr yn cefnogi ac yn rhoi blaenoriaeth i'r ffocws ar wella tegwch drwy'r Cwricwlwm i Gymru, mae hyn yn sicr o fod yn her gan ei fod yn dibynnu ar yr adnoddau sydd ar gael i ysgolion a lleoliadau.
- 9.5 Roedd gwahaniaeth barn ymysg uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd sy'n paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 ynghylch a fyddai'r cwricwlwm yn gwella tegwch a chynwysoldeb ac yn helpu i ddelio â bylchau mewn cyrhaeddiad. Teimlai rhai y byddai'r sylw cynyddol i addysgeg yn gwella ansawdd addysgu a chymorth i ddysgwyr ac y byddai hyn wedyn yn gallu gwella canlyniadau i ddysgwyr. Fodd bynnag, teimlai eraill fod ysgolion eisoes yn rhoi sylw i hyn a bod ffactorau eraill, yn enwedig cyllid ysgolion a'r argyfwng costau byw, yn debygol o gael mwy o ddylanwad.
- 9.6 Nododd rhai uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 fod y Cwricwlwm i Gymru wedi cryfhau'r flaenoriaeth a roddir i degwch a chynwysoldeb, yn enwedig drwy roi mwy o sylw i addysgeg, lles a dulliau unigoleddig o ymdrin â chynnydd ac asesu.

10. Ymgysylltu â rhieni a gofalwyr

- 10.1 Yn ystod Cam 1, roedd uwch arweinwyr wedi nodi eu bod yn defnyddio amryw o ddulliau i rannu gwybodaeth am y cwricwlwm â rhieni. Dywedodd rhai eu bod yn arfer gofal wrth roi gwybod am newidiadau o ran y Cwricwlwm i Gymru i rhieni a nodwyd nifer o wahanol ddulliau a ddefnyddiwyd i rannu gwybodaeth fesul tipyn. Nododd ysgolion eu bod yn defnyddio eu crynodebau cwricwlwm gorfodol i rannu gwybodaeth â rhieni am y diwygiadau.
- 10.2 O gymharu â Cham 1, nododd uwch arweinwyr mewn ysgolion a lleoliadau a oedd eisoes yn gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru eu bod yn defnyddio mwy o wahanol fathau o ddulliau o ymgysylltu â rhieni a gofalwyr yn ystod Cam 2. Er bod heriau'n codi o hyd o ran denu rhieni i ddiwyddiadau sy'n ymwneud yn benodol â'r cwricwlwm, dywedodd uwch arweinwyr iddynt gael rhywfaint o lwyddiant wrth fabwysiadu dulliau mwy arloesol ac anffurfiol o ymgysylltu â rhieni a gofalwyr. Roedd y rhain yn cynnwys digwyddiadau cyflwyno neu arddangos lle'r oedd dysgwyr yn cymryd rhan drwy ddangos eu gwaith. Yn ystod Cam 2, dywedodd uwch arweinwyr eu bod yn rhoi mwy o sylw i adrodd ar gynnydd dysgwyr i rhieni. Nododd uwch arweinwyr fod barn gadarnhaol ymysg rhai rhieni a gofalwyr am y cynnydd yn y cyfleoedd dysgu drwy brofiad roedd eu plentyn yn eu cael.
- 10.3 Nododd uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd a oedd yn paratoi i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o fis Medi 2023 eu bod yn defnyddio dulliau tebyg i'r rheini a nodwyd gan ysgolion a lleoliadau a oedd eisoes yn gweithredu'r cwricwlwm ar gyfer hysbysu ac ennyn diddordeb rhieni a gofalwyr yn eu cwricwlwm newydd. Roedd y rhain yn cynnwys ymgynghoriadau ar gynnwys y cwricwlwm, datblygu crynodebau o'r cwricwlwm a phytiau o wybodaeth am elfennau penodol.

11. Profiadau'r dysgwr

- 11.1 Dywedodd dysgwyr mewn ysgolion cynradd eu bod yn mwynhau dysgu drwy destunau a phrosiectau sy'n cynnig cyfleoedd i ymchwilio'n fanwl i bynciau a hefyd yn helpu i ddangos y cysylltiadau rhwng meysydd dysgu. Nododd dysgwyr mewn ysgolion cynradd eu bod yn cymryd rhan yn aml mewn penderfyniadau am eu dysgu, gan gyfrannu at ddewis testunau, tasgau neu weithgareddau dysgu. Nododd dysgwyr eu bod yn gwerthfawrogi'r ffaith eu bod yn cael eu cynnwys mewn penderfyniadau, gan ddweud bod hyn yn helpu i ennyn cymhelliant a brwdfrydedd ynddynt.
- 11.2 Nododd dysgwyr mewn ysgolion cynradd fod athrawon yn gosod amcanion dysgu penodol ac yn siarad â nhw am eu cynnydd yn rheolaidd. Roedd dysgwyr hefyd wedi nodi bod athrawon yn eu hannog i adolygu eu gwaith eu hunain, i drafod eu gwaith â chyd-ddisgyblion ac i feddwl ynghylch sut y gallant barhau i wella.
- 11.3 Yn gyffredinol, dywedodd dysgwyr mewn ysgolion uwchradd eu bod yn cael llai o ddylanwad ar eu dysgu na'r hyn a nodwyd gan ddysgwyr mewn ysgolion cynradd. Roeddent yn teimlo hefyd fod llai o gysylltiadau clir rhwng Meysydd neu bynciau yr oeddent yn eu hastudio, er bod dysgwyr mewn rhai grwpiau ffocws wedi darparu enghreifftiau o gysylltiadau rhwng pynciau a oedd wedi'u cynllunio gan athrawon.
- 11.4 Teimlai dysgwyr mewn ysgolion uwchradd fod athrawon yn rhoi pwyslais ar ddarparu adborth i hyrwyddo eu cynnydd wrth ddysgu. Roedd rhai dysgwyr yn teimlo bod athrawon yn rhoi pwyslais ar gymell dysgwyr i adolygu eu gwaith eu hunain a hefyd i geisio gwella ansawdd eu gwaith.
- 11.5 Mewn ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd, roedd dysgwyr wedi nodi pa mor bwysig oedd cael amgylchedd da yn yr ystafell ddosbarth ar gyfer eu profiadau dysgu.

12. Materion i'w hystyried

- 12.1 Mae'r materion canlynol i'w hystyried wedi'u seilio ar ganfyddiadau'r adroddiadau Cam 1 a Cham 2.
 - i. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i gymell cydweithio rhwng ysgolion a lleoliadau, gan ganolbwyntio ar hyrwyddo cydweithio rhwng arweinwyr Meysydd wrth gynllunio'r cwricwlwm, ac wrth werthuso. Dylai hyn gynnwys cydweithio rhwng ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd.
 - ii. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i hyrwyddo'r canllawiau ac adnoddau gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith sydd ar gael ac annog ysgolion a lleoliadau i ymgorffori'r thema hon yn yr holl Feysydd, gan gysylltu dysgu â chyd-destunau yn y byd go iawn. Mae hyn yn cynnwys hyrwyddo'r [pecyn cymorth a phecyn adnoddau gyrfaoedd a phrofiadau byd gwaith](#), a gwaith partneriaid allweddol, yn cynnwys Gyrfu Cymru.
 - iii. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i gymell a chynorthwyo ysgolion a lleoliadau i ymgorffori Hanes Pobl Dduon, Asiaidd ac Ethnig Lleiafrifol yn yr holl Feysydd. Dylai Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid ystyried sut y gallant hwyluso mynediad gan ysgolion a lleoliadau at ganllawiau priodol o ansawdd da ac at gymorth ar gyfer cynllunio, darparu a hunanwerthuso.
 - iv. Mae cydnabyddiaeth i'r angen i gynyddu nifer yr athrawon a gweithwyr cymorth sy'n gallu gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg ac addysgu Cymraeg er mwyn cefnogi nodau'r Cwricwlwm. Fel rhan o'r prosesau i fonitro cyflawni ['Cynllun y gweithlu](#)

[Cymraeg mewn addysg](#), dylai Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid nodi unrhyw agweddau ar ddarparu'r cwricwlwm ledled Cymru sy'n galw am ffocws neu gymorth ychwanegol.

- v. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i fonitro sut mae ysgolion a lleoliadau yn hyrwyddo llafaredd yn y Gymraeg drwy eu trefniadau cwricwlwm newydd a lleadaenu arferion da lle maent wedi'u nodi.
- vi. Dylai Llywodraeth Cymru ystyried a oes dadl o blaid datblygu adnoddau ychwanegol i helpu i ddarparu ACRh, yn enwedig mewn ysgolion cynradd ac ysgolion arbennig.
- vii. Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau, gan gydweithio â phartneriaid rhanbarthol, fod ieithoedd rhyngwladol yn cael eu hyrwyddo a'u darparu fel rhan annatod o'r trefniadau cwricwlwm newydd yn yr holl ysgolion a lleoliadau, yn enwedig mewn ysgolion cynradd.
- viii. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i annog ysgolion, lleoliadau a chlystyrau i gydweithio wrth ddatblygu dulliau ar y cyd o ymdrin â chynnydd y dysgwyr ar sail cyd-ddealltwriaeth.
- ix. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i fonitro'r goblygiadau dichonol o wahaniaethau yn y dulliau o fonitro cynnydd rhwng ysgolion, lleoliadau a chlystyrau, yn enwedig wrth ystyried sut i fonitro cynnydd ar lefel genedlaethol.
- x. Roedd uwch arweinwyr wedi cyfeirio'n aml at awydd i gael sicrwydd bod eu dulliau o gynllunio'r cwricwlwm, mesur cynnydd ac, yn enwedig, asesu yn rhai priodol (ac 'ar y trywydd iawn'). Er bod cydweithio rhwng ysgolion yn cyfrannu i ryw raddau at gynnig sicrwydd, dylai Llywodraeth Cymru ystyried a oes angen cael rôl sy'n darparu her adeiladol allanol i ysgolion (yn enwedig mewn perthynas â chynnydd ac asesu) yn ystod y blynyddoedd cyntaf o weithredu'r Cwricwlwm i Gymru.
- xi. Dylai Llywodraeth Cymru barhau i fonitro sut mae ysgolion a lleoliadau yn adrodd i rieni a gofalwyr ar gynnydd dysgwyr. Dylai hyn gynnwys y dulliau a ddefnyddir mewn rhai ysgolion uwchradd i ddarparu adroddiadau i rieni sy'n cynnwys rhagamcan o 'siwrnai' neu 'drywydd' y dysgwyr mewn perthynas â'r tebygolrwydd o ennill cymwysterau.

Roedd uwch arweinwyr wedi tynnu sylw at yr heriau ariannol y mae ysgolion a lleoliadau yn eu hwynebu wrth baratoi i weithredu cwricwlwm sy'n hybu tegwch a chynwysoldeb i bawb. Roeddent wedi nodi bod costau sy'n gysylltiedig â darparu her a chymorth priodol i alluogi'r holl ddysgwyr i wireddu eu potensial yn llawn. Dylai Llywodraeth Cymru ystyried a oes cyfleoedd i ddarparu rhagor o gyllid wedi'i dargedu i ysgolion a lleoliadau er mwyn delio â rhai o'r heriau hyn.

Thomas, H; Duggan, B; McAlister-Wilson, S; Roberts, L; Sinnema, C; Cole-Jones, N; Glover, A (2023). *Ymchwil i weithrediad cynnar y Cwricwlwm i Gymru: adroddiad Cam 2*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, adroddiad GSR rhif 88/2023

Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/ymchwil-gydag-ysgolion-dysgwyr-ar-weithredur-cwricwlwm-i-gymru-yn-gynnar>

Safbwyntiau'r ymchwilydd ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Cangen Ymchwil Ysgolion

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Ffôn: 03000255381

E-bost: ymchwilysgolion@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol **978-1-83504-730-9**